యజ్ఞేశ్వరాయ నమః యథాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి। శోభనార్థం క్షేమాయ పునరా గమనాయచ

17. షట్పాత్ర ప్రయోగః

ఆచమ్య। ప్రాణానాయమ్య। ఏవఙ్గుణ విశేషణ విశిష్టాయం అస్యాం శుభతిథౌ శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం... ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం..... అముకహోమం కరిష్యే।।

ఉపవిశ్య, శుచౌ దేశే శ్వేత తణ్డుల చూర్ణేన చతురస్రం ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలం కల్పయిత్వా। ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యా ముల్లిఖ్య।

యత్ర క్వచాగ్ని ముపసమాధాస్య న్థ్స్యాత్, తత్ర ప్రాచీ రుదీచీశ్చ తిస్ర స్తిస్రో రేఖా లిఖిత్వా, నైరృత్యాం నిరస్య, అప ఉపస్పృశ్య, అద్భి రనుమృజ్య, అవోక్షణ తోయ శేష ముత్సిచ్య, ప్రాగుదగ్వా అన్యత్తోయం నిదధాతి।

- **ప్రాచీః పూర్వ ముదక్సంస్థం దక్షిణాఽఽరంభ మాలిఖేత్।**
  అథోదీచీః పురస్సంస్థం పశ్చిమాఽఽరంభమాలిఖేత్।।
- **రేఖాద్వయస్తు మూలేన చతస్రోఽగ్రేణ చోల్లిఖేత్।**
  కర్మాన్తే ద్వివిధా చ్ఛిత్వా నైరృత్యాం దర్భ ముత్సృజేత్।।
- **అవాక్కరోఽభ్యుక్ష్య నిధాయ వహ్ని ముత్సిచ్యతే ఽవోక్షణ తోయశేషమ్।**
  ప్రాక్తోయ మన్య న్నిదధా త్యుదగ్వా యథాబహి స్స్యాచ్చ పరిస్తరాణామ్।।

ఓం భూర్భువస్సువ రోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య।

> **ఓం భూర్భువస్సువరోమ్।** అగ్ని మిద్ధ్వా।

⇨ ఓం చత్వారి శృఙ్గా త్రయో అస్య పాదా ద్వేశీర్షే సప్త హస్తాసో అస్య। త్రిధా బద్ధో వృషభో రోరవీతి మహోదేవో మర్త్యాఽ ఆవివేశ॥

○ సప్తహస్త శ్చతుశృఙ్గ స్సప్త జిహ్వో ద్విశీర్షకః।
త్రిపాత్ప్రసన్న వదన స్సుఖాసీన శ్శుచిస్మితః॥

○ స్వాహాన్తు దక్షిణే పార్శ్వే దేవీః వామే స్వధాన్తథా।
బిభ్ర ద్దక్షిణ హస్తైస్తు శక్తి మన్నం స్రుచం స్రువమ్॥

○ తోమరః వ్యజనః వామై ర్ఘృత పాత్రన్తు ధారయన్న్।
మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసమ్॥

○ ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చి స్సర్వకామదమ్।
ఆత్మాభిముఖ మాసీన మేవం ధ్యాయే ద్ధుతాశనమ్॥

⇨ ఓం ఏష హి దేవః ప్రదిశో ను సర్వాః పూర్వో హి జాత స్స ఉ గర్భే అన్తః। స విజాయమాన స్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతి విశ్వతో ముఖః॥

(ఇతి ప్రాచ్యాం సాక్షతోదకం నినీయ)

○ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే। మమాభిముఖో భవ। సుముఖోభవ। సుప్రసన్నో భవ। వరదో భవ। యథోక్తజిహ్వాయా హవిర్గ్రహాణ।

⇨ ఓం భూర్భువస్సువః। ఓం తత్సవితు ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్॥

సోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య। అగ్ని మలఙ్కృత్య॥

○ **అగ్నయే నమః। హుతవహాయ నమః। హుతాశినే నమః। కృష్ణవర్త్మనే నమః। దేవముఖాయ నమః। సప్తజిహ్వాయ నమః। వైశ్వానరాయ నమః। జాతవేదసే నమః।**

- **పరిస్తరణమ్**

ప్రాగగ్రై ర్దర్భై రగ్నిం పరిస్తృణాతి, ప్రాగుదగగ్రైర్వా, దక్షిణా నుత్తరాన్కరోతి, ఉత్తరా నధరాన్, పురస్తాత్, దక్షిణతః, పశ్చాత్, ఉత్తరతః।

- **పాత్రాఽఽసాదనమ్ –**

ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రా న్దర్భాన్త్సꣳస్తీర్య, ద్వంద్వం న్యఞ్చి పాత్రాణి ప్రయునక్తి (దేవసంయుక్తాని)। దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ, ప్రోక్షణీ ప్రణీత్యౌ, ఇధ్మస్రువావితి।

- **పవిత్ర కరణమ్, ప్రోక్షణ, పూర్ణపాత్ర సంస్కారః**

సమా వప్రచ్ఛిన్నాగ్రా వనంతర్గర్భౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే। తృణం కాష్ఠం వాఽన్తర్ధాయ, ఛినత్తి। (న నఖేన) అప ఉపస్పృశ్య, అద్భి రనుమృజ్య।

ప్రోక్షణ్యా మవధాయ, ప్రోక్ష్య, తస్యా మప ఆనీయ (అక్షతై స్సహ ఉదకమాపూర్య), హస్తయో రఙ్గుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యా ముత్తానాభ్యా పాణిభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా, ప్రాచీ స్త్రిరుత్పూయ, అభిమన్త్ర్య, సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య, పాత్రా ణ్యుదక్ప్రవణ ముత్తానాని కృత్వా, విస్రస్యేధ్మం, త్రిః ప్రోక్షతి। (ప్రోక్షణశేష మగ్నే ర్దక్షిణతో నిధాయ)

(సపవిత్రం) పూర్ణపాత్ర మాదాయ। అపరేణాగ్నిం పవిత్రాన్తర్హితే పాత్రేఽప ఆనీయ। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యా న్త్రిరుత్పూయ। ఉత్తరేణాగ్నిం (ద్వాదశ) దర్భేషు సాదయిత్వా। (అష్ట) దర్భైః ప్రచ్ఛాద్య।

> **బ్రహ్మ వరణమ్**

బ్రాహ్మణం (త్రిషు) దక్షిణతో దర్భేషు నిషాద్య।

అస్మిన్ ....ప్రకృతే కర్మణి త్వం బ్రహ్మా భవ। బ్రహ్మణః - ఇదమాసనం।

(ప్రతివచనమ్) సుఖాసనం।

> **ఆజ్య సంస్కారః**

సపవిత్ర మాజ్యస్థాలీ మాదాయ, ఆజ్యం విలాప్య, అపరేణాగ్నిం పవిత్రాన్తర్హితాయా మాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరుప్య, ఉదీచోఽఙ్గారా న్నిరూహ్య, తేష్వధిశ్రిత్య, జ్వలతా తృణేనావద్యుత్య, (అధోగామిన్యా దీప్త్యా, ఆజ్యే ప్రతిఫలీకృత్య), ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య, ప్రక్షాళ్య, ప్రత్యస్య (ఆజ్యే ప్రాస్య)

(చరుహోమ పక్షే) చరుశ్చ శ్రపయిత్వా, అభిఘార్య, ప్రాచీన ముదీచీనం వోద్వాస్య, ప్రతిష్ఠితం పున రభిఘార్య। చరుణా సహ త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా, ఉదగుద్వాస్య, అఙ్గారా న్ప్రత్యూహ్య, ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మాజ్యం త్రిరుత్పూయ,

(ప్రాగారభ్య పశ్చాన్నీత్వా పునః ప్రాగేవ సమాప్తిః (ఏవంత్రిః) పవిత్ర గ్రన్థిం విస్రస్య, ప్రక్షాళ్య, ప్రాగగ్ర మగ్నౌ పవిత్రే అనుప్రహృత్య।

➢ **స్రుక్ స్రువ సంమార్గః -**

స్రుక్ స్రువావాదాయ, (సంమార్జన దర్భైస్సహ) యేన జుహోతి తదగ్నౌ ప్రతితప్య, దర్భాగ్రై స్సంమృజ్య, పునః ప్రతితప్య, ప్రోక్ష్య, (స్రువ ముత్తరతో) నిధాయ, దర్భా నద్భిస్సꣳస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి।

➢ **ఇధ్మ తన్త్రమ్**

ఇధ్మ మాదాయ, (ఇధ్మరజ్జుం పూర్ణపాత్రే నిధాయ) పరిధీ న్పరి దధాతి। స్థవిష్ఠం పశ్చాత్। దక్షిణతోఽణీయాꣳస న్ద్రాఘీయꣳసమ్, అణిష్ఠꣳ హ్రస్వ ముత్తరతః। ఉదగగ్రం మధ్యమమ్। ప్రాగగ్రా వితరౌ మధ్యమ పరిధి ముపస్పృశ్య, పురస్తా దూర్ధ్వే ద్వే ఆఘార సమిధా వా దధాతి। ఆగ్నేయ్యా మేకాం ఇతరా మైశాన్యాం।

➢ **పరిషేచనమ్ అగ్నిం పరిషిఞ్చతి।।**

⇨ **అదితేఽనుమన్యస్వ। (ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)।।**

⇨ **అనుమతేఽనుమన్యస్వ। (ఇతి పశ్చా దుదీచీనమ్)**

⇨ **సరస్వతేఽనుమన్యస్వ। (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్)।।**

⇨ **దేవ సవితః ప్రసువ। (ఇతి సమన్తం పరిషిచ్య)**

ఇధ్మమలఙ్కృత్య। స్వయమలఙ్కృత్య। బ్రహ్మాణ మలఙ్కృత్య।

స్రువేణేధ్మ మభిఘార్య।।

⇨ **ఓం చత్వారి శృఙ్గా త్రయో అస్య పాదా ద్వేశీర్షే సప్త హస్తాసో అస్య। త్రిధా బద్ధో వృషభో రోరవీతి మహోదేవో మర్త్యాꣳ ఆవివేశ॥**

అస్మిన్ ప్రకృతే .... కర్మణి బ్రహ్మన్న్ - ఇధ్మ మాధాస్యే॥

○ **ఆధత్స్వ** – (ఇతి బ్రహ్మా వదేత్)

ఇధ్మాఽఽధాన ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్త్వితి భవన్తో బ్రువన్తు। ఇధ్మాఽఽధాన ముహూర్త స్సుముహూర్తో అస్తు।

➢ **ఆఘార హోమః**

ఆఘారావాఘారయతి దర్శపూర్ణమాసవ త్తూష్ణీమ్। ఇతర దర్వీమదాయ। ఉత్తర పరిధి సన్ధి మన్వవహృత్య। దక్షిణతః ప్రాఞ్చ మృజుꣳ సన్తత మాఘారయతి॥ ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయన్।

⇨ **వాయవ్యా దాగ్నేయాన్తం జుహుయాత్**॥ (ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥

ఇత్యుక్త్వా॥

(ప్రధాన దర్వీ మాదాయ) ద్వితీయ మైంద్ర మితర పరిధి సన్ధి మన్వవహృత్య। ప్రాగుదఞ్చం పూర్వవ దాఘారయతి॥

⇨ నైర్‌ఋత్యా దీశానాన్తం జుహుయాత్। ఇన్ద్రాయేదం న మమ॥

➢ **అథాజ్యహోమః (ఆజ్యభాగౌ (చక్షుషీ) జుహోతి)॥**

ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి॥(ఇతి చతుర్గృహీతేనాఽఽజ్యేన జుహోతి)

⇨ **ఓం అగ్నయే స్వాహా।।** (ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధే) అగ్నయ ఇదం న మమ।

ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి।। సమం పూర్వేణ।।

⇨ **ఓం సోమాయ స్వాహా।।** (దక్షిణార్ధ పూర్వార్ధే) సోమాయేదం న మమ।

➢ **ముఖాఽఽహుతిః** (చరుహోమ పక్షే – అవదాన ధర్మః)

దర్వ్యాముపస్తీర్య। చరుమధ్యా ద్ద్విరవదాయ। అభిఘార్య। హవిః ప్రత్యభిఘారయతి।।

⇨ **ఓం అగ్నయే స్వాహా।।** (మధ్యే) అగ్నయ ఇదం న మమ।

చర్వభావే, చతుర్గృహీతేనాజ్యేన ముఖాహుతిం జుహుయాత్।

ప్రధానాఽఽహుతిషు, చర్వాది విహిత ద్రవ్యపక్షే చతురవత్తం కుర్యాత్। కేవలాజ్యహోమే, చతుర్గృహీతేనాజ్యేన జుహుయాత్। అఙ్గ దేవతాభ్యః, స్రువేణోపహోమః।

- యథోపదేశం ప్రధానాఽఽహుతీర్హుత్వా

➢ **అగ్ని స్విష్టకృద్ధోమః**

దర్వ్యాముపస్తీర్య। ఉత్తరార్ధాత్ సకృత్ స్విష్టకృతేఽవదాయ। తతో ద్విరభిఘార్య। న హవిః ప్రత్యభిఘారయతి।।

(బౌధాయన పక్షే) - ఓం హవ్యవాహ మభిమాతిషాహꣳ రక్షోహణం పృతనాసు జిష్ణుం। జ్యోతిష్మన్తం దీద్యతం పురన్ధి మగ్నిꣳ స్విష్ట కృతమాహువేమాం (3) ఓ

స్విష్టమగ్నే అభితత్పృణాహి విశ్వాదేవ పృతనా అభిష్య। ఉరున్నః పన్థాంప్రదిశన్ విభాహి జ్యోతిష్మ ద్ధేహ్యజర న్న అయుః స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ॥

(ఆపస్తమ్బ పక్షే తు సౌవిష్టకృతీ జయాదిషు పఠ్యతే)

జయా - (అ)భ్యాతానాన్ - రాష్ట్రభృతః- ప్రాజాపత్యాం - వ్యాహృతీ ర్వ్యహృతా - స్సావిష్టకృతీ మిత్యుపజుహోతి (స్రువేణ)।

ఇధ్మసన్నహనా న్యద్భిస్సꣳస్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయ తన్తిచరాయేదం న మమ॥ అపఉపస్పృశ్య॥

- **ప్రథమాఘారహోమశ్చ ప్రధానాఽఽహుత్యనన్తరమ్।**

యద్ధోతవ్యన్తు తత్సర్వం స్రువేణోక్తం కపర్దినా॥

జయాదిహోమః

అస్య కర్మణః, హోమ ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః, జయాది హోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాఽఽజ్య మాదాయ। అథ జయాదిహోమం కుర్యాత్॥

> **జయాః**

⇨ **ఓం చిత్తఞ్చ స్వాహా।** చిత్తాయేద న్న మమ॥

⇨ **ఓం చిత్తిశ్చ స్వాహా।** చిత్త్యా ఇద న్న మమ॥

⇨ **ఓం ఆకూతఞ్చ స్వాహా।** ఆకూతాయేద న్న మమ॥

⇨ **ఓం ఆకూతిశ్చ స్వాహా।** ఆకూత్యా ఇద న్న మమ।।

⇨ **ఓం విజ్ఞాతఞ్చ స్వాహా।** విజ్ఞాతాయేద న్న మమ ।।

⇨ **ఓం విజ్ఞానఞ్చ స్వాహా।** విజ్ఞానాయేద న్న మమ।।

⇨ **ఓం మనశ్చ స్వాహా।** మనస ఇద న్న మమ।।

⇨ **ఓం శక్వరీశ్చ స్వాహా।** శక్వరీభ్య ఇద న్న మమ।।

⇨ **ఓం దర్శశ్చ స్వాహా।** దర్శాయేద న్న మమ।।

⇨ **ఓం పూర్ణమాసశ్చ స్వాహా।** పూర్ణమాసాయేద న్న మమ।।

⇨ **ఓం బృహచ్చ స్వాహా।** బృహత ఇద న్న మమ।।

⇨ **ఓం రథంతరఞ్చ స్వాహా।** రథన్తరాయేదం న్న మమ।।

⇨ **ఓం ప్రజాపతి ర్జయా నిన్ద్రాయ వృష్ణే ప్రాయచ్ఛ దుగ్రః పృతనాజ్యేషు తస్మై విశ స్సమనమన్త సర్వా స్స ఉగ్ర స్స హి హవ్యో బభూవ స్వాహా।।** ప్రజాపతయ ఇద న్న మమ।।

➢ **అభ్యాతానాః -**

⇨ **ఓం అగ్నిర్భూతానా మధిపతి స్స మాఽవత్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మి న్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యా న్దేవహూత్యాఁ స్వాహా।।** అగ్నయే భూతానామధిపతయ ఇద న్న మమ।।

⇨ ఓం ఇన్ద్రో జ్యేష్ఠానా మధిపతి స్స మాఽవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యా న్దేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥

ఇన్ద్రాయ జ్యేష్ఠానా మధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇨ ఓం యమః పృథివ్యా అధిపతి స్స మాఽవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా న్దేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥॥

యమాయ పృథివ్యా అధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇨ ఓం వాయు రన్తరిక్షస్యాధిపతి స్స మాఽవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మి న్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా న్దేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥

వాయవేఽన్తరిక్షస్యాధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇨ ఓం సూర్యో దివోఽధిపతి స్స మాఽవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా న్దేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥

సూర్యాయ దివోఽధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇨ ఓం చన్ద్రమా నక్షత్రాణా మధిపతి స్స మాఽవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా న్దేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥

చన్ద్రమసే నక్షత్రాణా మధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇨ ఓం బృహస్పతి ర్బ్రహ్మణోఽధిపతి స్స మాఽవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా న్దేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥ బృహస్పతయే బ్రహ్మణోఽధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇨ ఓం మిత్ర స్సత్యానా మధిపతి స్స మాఽవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా న్దేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥ మిత్రాయ సత్యానా మధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇨ ఓం వరుణోఽపా మధిపతిస్స మాఽవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా న్దేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥ వరుణాయాపా మధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇨ ఓం సముద్ర స్స్రోత్యానా మధిపతిస్స మాఽవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా న్దేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥ సముద్రాయ స్రోత్యానా మధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇨ ఓం అన్నꣳ సామ్రాజ్యానా మధిపతి తన్మాఽవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా

స్తేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥ అన్నాయ సామ్రాజ్యానా మధిపతిన ఇద న్న మమ॥

⇨ ఓం సోమ ఓషధీనా మధిపతిస్స మాఽవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా స్దేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥

సోమాయౌషధీనామధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇨ ఓం సవితా ప్రసవానా మధిపతిస్స మాఽవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా స్దేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥

సవిత్రే ప్రసవానా మధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇨ ఓం రుద్రꣳ పశూనా మధిపతిస్స మాఽవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా స్దేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥

రుద్రాయ పశూనామధిపతయ ఇద న్న మమ॥(అప ఉపస్పృశ్య)

⇨ ఓం త్వష్టా రూపాణా మధిపతిస్స మాఽవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా స్దేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥

త్వష్ట్రే రూపాణా మధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇨ ఓం విష్ణుః పర్వతానా మధిపతిస్స మాఽవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా న్దేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥

విష్ణవే పర్వతానా మధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇨ ఓం మరుతో గణానా మధిపతయ స్తే మాఽవన్త్వస్మిన్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యా న్దేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥

మరుద్భ్యో గణానా మధిపతిభ్య ఇద న్న మమ।

> **పితృ పితామహయో రజీవతోః** (తండ్రి, తాత జీవించిలేనప్పుడు ఈ మంత్రము)

⇨ **పితరః పితామహాః పరేఽవరే తతా స్తతామహా ఇహమాఽవత। అస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యా న్దేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥** మన్త్రోక్త దేవతాభ్య ఇద న్న మమ॥

> **పితృపితామహయో ర్జీవతో స్సతో ర్జప ఏవ కర్తవ్యః।** (ఇద్దరూ జీవించి వుంటే జపం మాత్రమే చేయాలి, హోమం చేయనక్కరలేదు)

> **(పితరి జీవతి, మృతే చ పితామహే) తండ్రి వుండి తాత లేనిచో**

⇨ **పితామహా అవరే తతామహా ఇహ మాఽవత। అస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యా న్దేవహూత్యాꣳ స్వాహా॥**

మన్త్రోక్త దేవతాభ్య ఇద న్న మమ॥

➢ **జీవతి పితామహే, మృతే చ పితరి। (తాత వుండి తండ్రి లేనిచో)**

➢ **పితరః పరే తతా ఇహ మాఽవత। అస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రేఽస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యా న్దేవహూత్యాఀ స్వాహా॥**

మన్త్రోక్త దేవతాభ్య ఇద న్న మమ॥ (అప ఉపస్పృశ్య)

➢ రాష్ట్రభృతః -

⇨ **ఓం ఋతాషా డృతధామాఽగ్నిర్గన్ధర్వ స్తస్యౌషధయోఽప్సరస ఊర్జో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా।**

ఋతాసాహ ఋతధామ్నేఽగ్నయే గన్ధర్వాయేద న్న మమ॥

⇨ **తాభ్య స్స్వాహా॥** ఓషధీభ్యోఽప్సరోభ్య ఊర్గ్భ్య ఇదం న మమ॥

⇨ **ఓం సꣳహితో విశ్వసామా సూర్యో గన్ధర్వ స్తస్య మరీచయోఽప్సరస ఆయువో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా।** సꣳహితాయ విశ్వసామ్నే సూర్యాయ గన్ధర్వాయేదం నమమ॥

⇨ **తాభ్య స్స్వాహా॥** మరీచిభ్యోఽప్సరోభ్య ఆయుభ్య ఇదం న మమ॥

⇨ **సుషుమ్న స్సూర్యరశ్మి శ్చన్ద్రమా గన్ధర్వ స్తస్య నక్షత్రాణ్యప్సరసో బేకురయో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా॥** సుషుమ్నాయ సూర్యరశ్మయే చన్ద్రమసే గన్ధర్వాయేదం న మమ॥

⇨ తాభ్య స్స్వాహా॥ నక్షత్రేభ్యోఽప్సరోభ్యో బేకురిభ్య ఇదం న మమ॥

⇨ భుజ్యు స్సుపర్ణో యజ్ఞో గన్ధర్వ స్తస్య దక్షిణా అప్సరస స్తవా నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా। భుజ్యవే సుపర్ణాయ యజ్ఞాయ గన్ధర్వాయేదం నమమ॥

⇨ తాభ్య స్స్వాహా॥ దక్షిణాభ్యోఽప్సరోభ్య స్స్తవాభ్య ఇద న్న మమ॥

⇨ ప్రజాపతి ర్విశ్వకర్మా మనో గన్ధర్వ స్తస్యర్క్సామాన్యప్సరసో వహ్నయో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా। ప్రజాపతయే విశ్వకర్మణే మనసే గన్ధర్వాయేద న్న మమ॥

⇨ తాభ్య స్స్వాహా॥ ఋఖ్సామేభ్యోఽప్సరోభ్యో వహ్నిభ్య ఇద న్న మమ॥

⇨ ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గన్ధర్వ స్తస్యాఽఽపోఽప్సరసో ముదా నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా। ఇషిరాయ విశ్వవ్యచసే వాతాయ గన్ధర్వాయేద న్న మమ॥

⇨ తాభ్య స్స్వాహా॥ అద్భ్యోఽప్సరోభ్యో ముదాభ్య ఇద న్న మమ॥

⇨ భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ। స నో రాస్వాజ్యానిꣳ రాయస్పోషꣳ సువీర్యꣳ సంవథ్సరీణాꣳ స్వస్తిꣳ స్వాహా॥ భువనస్య పత్య ఇద న్న మమ॥

⇨ పరమేష్ఠ్యధిపతి ర్మృత్యు ర్గన్ధర్వ స్తస్య విశ్వ మప్సరసో భువో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా। పరమేష్ఠినేఽధిపతయే మృత్యవే గన్ధర్వాయేదం న మమ।।

⇨ తాభ్య స్స్వాహా।। విశ్వస్మై అప్సరోభ్యో భూభ్య ఇద న్న మమ।।

⇨ సుక్షితి స్సుభూతి ర్భద్రకృ త్సువర్వా న్పర్జన్యో గన్ధర్వ స్తస్య విద్యుతోఽప్సరసో రుచో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా। సుక్షితయే సుభూతయే భద్రకృతే సువర్వతే పర్జన్యాయ గన్ధర్వాయేద న్న మమ।।

⇨ తాభ్య స్స్వాహా।। విద్యుద్భ్యోఽప్సరోభ్యో రుగ్భ్య ఇద న్న మమ।।

⇨ దూరేహేతి రమృడయో మృత్యు ర్గన్ధర్వ స్తస్య ప్రజా అప్సరసో భీరువో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా। దూరేహేతయే ఽమృడయాయ మృత్యవే గన్ధర్వాయేద న్న మమ।।

⇨ తాభ్య స్స్వాహా।। ప్రజాభ్యోఽప్సరోభ్యో భీరుభ్య ఇద న్న మమ।।

⇨ చారుః కృపణకాశీ కామో గన్ధర్వ స్తస్యాఽఽధయోఽప్సరస శ్శోచయన్తీ ర్నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాన్తు తస్మై స్వాహా। చారవే కృపణకాశినే కామాయ గన్ధర్వాయేద న్న మమ।।

⇨ **తాభ్య స్స్వాహా॥** ఆధిభ్యోఽప్సరోభ్య శ్శోచయన్తీభ్య ఇదం న మమ ॥

⇨ **స నో భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ। ఉరు బ్రహ్మణేఽస్మై క్షత్రాయ మహి శర్మ యచ్ఛ స్వాహా॥** భువనస్య పత్యే బ్రహ్మణోఽధిపతయ ఇద న్న మమ॥

➢ **ప్రాజాపత్యా** (ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయన్న్)

⇨ **ఓం ప్రజాపతే న త్వదేతా న్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా బభూవ। యత్కామాస్తే జుహుమ స్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణాగ్ం స్వాహా॥** ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥

➢ **వ్యాహృతయః (విహృతాః)**

⇨ **ఓం భూస్స్వాహా। అగ్నయ ఇదం న మమ॥**

⇨ **ఓం భువస్స్వాహా। వాయవ ఇదం న మమ॥**

⇨ **ఓం సువ స్స్వాహా। సూర్యాయేదం న మమ॥**

➢ **సావిష్టకృతీ -**

⇨ **ఓం యదస్య కర్మణోఽత్యరీరిచం యద్వా న్యూన మిహాకరమ్। అగ్నిష్టత్స్విష్ట కృద్విద్వా న్సర్వగ్గ్ స్విష్టగ్ం సుహుతం కరోతు స్వాహా॥** అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ॥

- **పరిధి తన్త్రమ్।**[5]

మధ్యమ పరిధిం ప్రహృత్య। ఇతరౌ యుగపత్ప్రహరన్న్। ఉత్తరార్ధస్యాగ్ర మంగారేషూపోహతి। పరిధీనభిమన్త్ర్య। ఆఘార సమిధౌ ప్రహరతి - తనుభ్య ఇదం న మమ।

- **దర్వ్యామితరదర్వ్యగ్రమవధాయ। సః స్రావేణాభి జుహోతి।**

వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యస్స్రగ్ స్రావభాగేభ్య ఇదం న మమ।।

- **ప్రాయశ్చిత్త హోమః**

– అస్మిన్ ప్రకృతే కర్మణి జ్ఞాతాజ్ఞాతాది సకలదోషనిర్హరణార్థం అనాజ్ఞాతత్రయమ్,

– కర్మాన్తరిత కర్మ విపర్యాస ప్రాయశ్చిత్తార్థం త్వన్నో అగ్నే సత్వన్నో అగ్న ఇతి,

---

[5] ప్రస్తరవత్తూష్ణీం లేపకార్యమ్ (కేచన కుర్వన్తి) పరిధి ప్రహరణ పక్షే। దర్వ్యా పరిధీ ననక్తి। మధ్యమం – **వసుభ్య ఇదం న మమ।** దక్షిణం – **రుద్రేభ్య ఇదం న మమ** (అపఉపస్పృశ్య)। ఉత్తరం – **ఆదిత్యేభ్య ఇదం న మమ।।**

పాత్ర ప్రయుక్త దర్భాగ్రాణి దర్వ్యా మభ్యజ్య, స్రువే మధ్య మూలే అనక్తి। కిఞ్చిత్ తృణ మపాదాయ, ప్రజ్ఞాత న్నిధాయ। పాత్ర ప్రయుక్త దర్భాన్ దర్వ్యగ్రే నిధాయ, హుత దేవతాభ్య ఉద్దిశ్య త్యక్త్వా, తృణం ప్రహరతి – ఏతదేతదేతత్।

- స్వరాక్షర పదవృత్త వర్ణలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థ మాభి ర్గీర్భి రితి,
- వాఙ్నియమ లోప ప్రాయశ్చిత్తార్థ మిదం విష్ణు స్త్ర్యంబకమితి,
- ఋత్విఙ్మౌఢ్య ప్రాయశ్చిత్తార్థం యద్విద్వాꣳస ఇతి,
- స్కన్నాది దోష ప్రాయశ్చిత్తార్థం అస్కాన్ద్యౌరితి,
- మిన్దాదిదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థం యన్మ ఆత్మన ఇతి,
- సమస్త భయాద్యుపద్రవ నిర్హరణార్థం పున రగ్ని శ్చక్షు రితి,
- అగ్న్యుపఘాత ప్రాయశ్చిత్తార్థం పునస్త్వాఽఽదిత్యా ఇతి,
- సర్వ ప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువరితి - ఏతై ర్మన్త్రై రాజ్యాఽఽహుతీ ర్హోష్యామి।।

⇨ ఓం అనాజ్ఞాతః యదాజ్ఞాతః యజ్ఞస్య క్రియతే మిథు। అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వꣳ హి వేత్థ యథాతథꣳ స్వాహా। అగ్నయ ఇద న్న మమ।।

⇨ ఓం పురుష సమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వꣳ హి వేత్థ యథాతథꣳ స్వాహా। అగ్నయ ఇద న్న మమ।।

⇨ ఓం యత్పాకత్రా మనసా దీన దక్షాన యజ్ఞస్య మన్వతే మర్తాసః। అగ్ని ష్టద్ధోతా క్రతువి ద్విజానన్ యజిష్ఠో దేవాꣳ ఋతుశో యజాతి స్వాహా। అగ్నయ ఇద న్న మమ।।

⇨ ఓం త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోఽవ యాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్నితమ శ్శోశుచానో విశ్వా ద్వేషాꣳసి ప్రముముగ్ధ్యస్మ త్స్వాహా। అగ్నీ వరుణాభ్యామిదం న మమ॥

⇨ ఓం స త్వన్నో అగ్నేఽవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అవ యక్ష్వ నో వరుణꣳ రరాణో వీహి మృడీకꣳ సుహవో న ఏధి స్వాహా। అగ్నీవరుణాభ్యామిదం న మమ॥

⇨ ఓం అభి గీర్భి ర్యదతో న ఊన మా ప్యాయయ హరివో వర్ధమానః। యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠభాజో అధ తే స్యామ స్వాహా। ఇన్ద్రాయ హరివతే వర్ధమానాయేదం న మమ॥

⇨ ఓం ఇదం విష్ణు ర్విచక్రమే త్రేధా ని దధే పదం। సమూఢ మస్య పాꣳసురే స్వాహా। శ్రీవిష్ణవ ఇదం న మమ॥

⇨ ఓం త్ర్యమ్బకం యజామహే సుగన్ధిం పుష్టి వర్ధనమ్। ఉర్వారుక మివ బన్ధనా న్మృత్యో ర్ముక్షీయ మాఽమృతా త్స్వాహా॥ మృత్యుఞ్జయాయేదం న మమ॥

⇨ ఓం యద్విద్వాꣳసో యదవిద్వాꣳసో ముగ్ధాః కుర్వ న్త్యృత్విజః। అగ్ని ర్మా తస్మా దేనస శ్శ్రద్ధా దేవీ చ ముఞ్చతాꣳ స్వాహా। అగ్నిశ్రద్ధాభ్యా మిదం న మమ।

⇨ ఓం అస్మాన్నై పృథివీ మస్మా న్వృషభో యువా గాః। స్కన్నేమా విశ్వా భువనా స్కన్నో యజ్ఞః ప్రజనయతు। అస్మా నజని ప్రాజన్యాస్కన్నా జ్జాయతే వృషా। స్కన్నా త్ప్రజనిషీమహి స్వాహా। స్కన్నాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం న మమ॥

⇨ ఓం యన్మ ఆత్మనో మిన్దాఽభూ దగ్ని స్తత్పున రాహా ర్జాతవేదా విచర్షణి స్స్వాహా। అగ్నయే జాతవేదసే విచర్షణయ ఇద న్న మమ॥

⇨ ఓం పున రగ్ని శ్చక్షు రదా త్పున రిన్ద్రో బృహస్పతిః। పున ర్మే అశ్వినా యువ ఞ్చక్షు రాధత్త మక్ష్యో స్స్వాహా॥ అగ్నీన్ద్ర బృహస్పత్యశ్విభ్య ఇదం న మమ॥

⇨ ఓం పునస్త్వాఽఽదిత్యా రుద్రా వసవ స్సమిన్ధతాం పున ర్బ్రహ్మాణో వసునీథ యజ్ఞైః। ఘృతేన త్వ న్తనువో వర్ధయస్వ సత్యా స్సన్తు యజమానస్య కామా స్స్వాహా॥ అగ్నయే వసునీథాయేదం న్న మమ॥

⇨ ఓం భూర్భువ స్సువ స్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇద న్న మమ॥

➢ పూర్ణాఽఽహుతిః

ఏవం గుణ......... ప్రీత్యర్థం, అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణి, హోమ సంపూర్ణతా సిద్ధ్యర్థం పూర్ణాహుతి హోమం కరిష్యే॥ హోమద్రవ్యాణి పాత్రే నిధాయ॥ పూజాఽఽదికం కుర్యాత్॥

○ **ఆజ్య న్ద్వాదశకృత్వస్తు గృహీత్వా పూరయేత్స్రుచమ్।**

తయా దాఽఽజ్యాఽఽహుతిః కార్యా సా పూర్ణాఽఽహుతి రిష్యతే॥

ద్వాదశ గృహీతేనాఽఽజ్యేన స్రుచం పూరయిత్వా। ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। పఞ్చ। షట్। సప్త। అష్టౌ। నవ। దశ। ఏకాదశ। ద్వాదశ॥

⇨ **ఓం సప్తతే అగ్నే సమిధ స్సప్త జిహ్వా స్సప్తర్షయ స్సప్త ధామ ప్రియాణి। సప్త హోత్రా స్సప్తధా త్వా యజన్తి సప్త యోనీ రాపృణస్వా ఘృతేన స్వాహా॥**

అగ్నయే సప్తవత ఇద న్న మమ॥

పూర్ణాఽఽహుతి బ్రాహ్మణవాక్యాని

⇨ **పూర్ణాఽఽహుతి ముత్తమా ఞ్జుహోతి। సర్వం వై పూర్ణాఽఽహుతిః। సర్వమేవా ఽఽప్నోతి। అథో ఇయం వై పూర్ణాఽఽహుతిః। అస్యా మేవ ప్రతితిష్ఠతి॥**

వసోర్ధారా బ్రాహ్మణమ్

⇨ **వసో ర్ధారా ఞ్జుహోతి వసో ర్మే ధారాఽసదితి వా ఏషా హూయతే ఘృతస్య వా ఏన మేషా ధారాఽముష్మి ల్లోకే పిన్వమానోప తిష్ఠత ఆజ్యేన జుహోతి తేజో వా ఆజ్య న్తేజో వసో ర్ధారా తేజసైవాస్మై తేజోఽవరున్ధేఽథో కామా వై వసో ర్ధారా కామానేవావ రున్ధే॥**

పూర్ణాహుతి ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు॥

> ప్రాయశ్చిత్త హోమౌ

అస్మిన్ ప్రకృతే కర్మణి యజుర్భ్రేష ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। (అయం హోమో యజుర్మన్త్ర భ్రంశదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థం కర్తవ్య ఇతి విపశ్చితో మన్వతే।

⇨ **ఓం భువ స్స్వాహా।** వాయవ ఇదం న మమ।

హస్తం ప్రక్షాళ్య। ఆతమితోఽ ప్రాణా నాయమ్య। విష్ణు ర్విష్ణు విష్ణుః।

సఙ్కల్ప ప్రభృత్యేతావత్పర్యన్తం నానా ప్రకారేణ సంభావిత సకలదోష నిర్హరణార్థం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తం హోష్యామి॥

⇨ **ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥** ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥

⇨ (ఉత్తర పరిషేచనమ్) **అదితేఽన్వమగ్ం స్థాః। అనుమతేఽన్వమగ్ం స్థాః। సరస్వతేఽన్వమగ్ం స్థాః। దేవసవితః ప్రాసావీః॥**

ప్రణీతాస్వప ఆనీయ। (పునః) అక్షతోదకైః పూరయిత్వా॥

⇨ **ఓం సదసి సన్మే భూయాః స్సర్వ మసి సర్వం మే భూయాః పూర్ణ మసి పూర్ణం మే భూయా అక్షిత మసి మా మే క్షేష్ఠాః॥** (ఇత్యభిమంత్ర్య)

> **(అథ దిఙ్మార్జనం)**

⇨ **ప్రాచ్యా న్దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయన్తామ్।**

⇨ **దక్షిణాయా న్దిశి మాసాః పితరో మార్జయన్తామ్।**

⇨ ప్రతీద్యా న్దిశి గృహాః పశవో మార్జయన్తామ్।।

⇨ ఉదీద్యా న్దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయన్తామ్।

⇨ ఊర్ధ్వాయా న్దిశి యజ్ఞ స్సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయన్తామ్।।

ఇతిదిఙ్మార్జనం కృత్వా।।

> పూర్ణపాత్ర నినయనమ్ (పత్న్యఞ్జలౌ)

⇨ సముద్రం వః ప్రహిణోమి స్వాం యోని మపి గచ్ఛత। అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయాసం మా పరా సేచి మత్పయః। అఞ్జలౌ పూర్ణపాత్ర మానయతి। రేత ఏవాస్యాం ప్రజా న్దధాతి। ప్రజయా హి మనుష్యః పూర్ణః। ముఖం విమృష్టే। అవభృథస్యైవ రూప ఙ్కృత్వో త్తిష్ఠతి।।

భూమిష్ఠోదకం శిరసి ధారయేత్। అక్షతా శ్శిరసి ధారయేత్।

⇨ యేన దేవాః పవిత్రేణ। ఆత్మానం పునతే సదా। తేన సహస్ర ధారేణ। పావమాన్యః పునన్తు మా।

⇨ ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్। శతోద్యామః హిరణ్మయమ్। తేన బ్రహ్మవిదో వయమ్। పూతం బ్రహ్మ పునీమహే।।

⇨ **ఇన్ద్ర స్సునీతీ సహ మా పునాతు। సోమ స్స్వస్త్యా వరుణ స్సమీచ్యా। యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునాతు మా। జాతవేదా మోర్జయన్త్యా పునాతు।। ఇతి మార్జయిత్వా।।**

> **బ్రహ్మత్వ దక్షిణా**

బ్రహ్మణం పూజయామి। బ్రహ్మన్ - వరస్తే దదామి।

జయాది బ్రహ్మ విసర్జనాన్తే భవత్కృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం మానసోత్సాహ పరిమిత హిరణ్య న్తుభ్య మహం సంప్రదదే న మమ।।

పరిస్తరణ విసర్జనమ్ –

ప్రాగాది పరిస్తరణాన్యుత్తరే విసృజేత్। అగ్నే స్తృణా న్యపచినోతి।

తేజస్వీ యశస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భవతి - ఇతి విజ్ఞాయతే। పున రలఙ్కృత్య। అగ్నయే నమః, హుతవహాయ నమః, హుతాశినే నమః, కృష్ణ వర్త్మనే నమః, దేవముఖాయ నమః, సప్తజిహ్వాయ నమః, వైశ్వానరాయ నమః, జాత వేదసే నమః।। మధ్యే శ్రీ మద్యజ్ఞేశ్వరాయ నమః।

హుతశిష్ట మాజ్యోపహారం నివేదయామి।

> **అగ్ని ప్రదక్షిణమ్**

⇨ **అగ్నే నయ సుపథా రాయే అస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్। యుయోధ్యస్మ జ్జుహురాణ మేనో భూయిష్ఠా న్తే నమ ఉక్తిం విధేమ।**

⇨ ప్ర వ శ్శుక్రాయ భానవే భరధ్వం హవ్యం మతి ఞ్చాగ్నయే సుపూతమ్। యో దైవ్యాని మానుషా జనూగ్ంష్యన్త ర్విశ్వాని విద్మనా జిగాతి।

⇨ అచ్ఛా గిరో మతయో దేవయన్తీ రగ్నిం యన్తి ద్రవిణం భిక్షమాణాః। సుసన్దృశగ్ం సుప్రతీకగ్ం స్వఞ్చగ్ం హవ్యవాహ మరతిం మానుషాణామ్।

⇨ అగ్నే త్వమస్మ ద్యుయోధ్యమీవా అనగ్నిత్రా అభ్యమన్త కృష్టీః। పున రస్మభ్యగ్ం సువితాయ దేవ క్షాం విశ్వేభి రజరేభి ర్యజత్ర।

⇨ అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మా న్త్స్వస్తిభి రతి దుర్గాణి విశ్వా। పూశ్చ పృథ్వీ బహులా న ఉర్వీ భవా తోకాయ తనయాయ శంయోః।

⇨ ప్రకారవో మననా వచ్యమానా దేవద్రీచీ న్నయథ దేవయన్తః। దక్షిణావా డ్వాజినీ ప్రాచ్యేతి। హవి ర్భర న్త్యగ్నయే ఘృతాచీ।

⇨ స్వకృత్తే అగ్నే నమః। ద్విస్తే నమః। త్రిస్తే నమః। చతుస్తే నమః। పఞ్చకృత్వస్తే నమః। దశకృత్వస్తే నమః। శతకృత్వస్తే నమః। ఆ సహస్రకృత్వస్తే నమః। అపరిమిత కృత్వస్తే నమః। నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః।

- నమస్తే గార్హపత్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే।
  నమ ఆహవనీయాయ మహావేద్యై నమో నమః॥
- కాణ్డద్వయోపపాద్యాయ కర్మ బ్రహ్మ స్వరూపిణే।
  స్వర్గాపవర్గ రూపాయ యజ్ఞేశాయ నమో నమః॥

○ యజ్ఞేశాచ్యుత గోవిన్ద మాధవానన్త కేశవ।

కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవ నమోఽస్తుతే॥

⇨ అహం పరస్తా దహ మవస్తా దహ జ్యోతిషా వితమో వవార। యదన్తరిక్ష న్తదు మే పితాఽభూ దహఽ సూర్య ముభయతో దదర్శాహం భూయాస ముత్తమ స్సమానానామ్॥

అభివాదయే (నమస్కారః) చతుస్సాగరపర్యన్తం... శర్మాఽహం భో అభివాదయే॥

(ప్రత్యభివాదాభావేన, అభివాదనస్య నిషేధేఽపి పూర్వాఽఽచారానురోధః)

⇨ ఓం స్వస్తి।

○ శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలమ్।

ఆయుష్య న్తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥

శ్రియం దేహి మే హవ్యవాహన ఓన్నమ ఇతి॥

○ యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపో హోమ క్రియాఽఽదిషు।

న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వన్దే హుతాశనమ్॥

○ మన్త్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన।

యద్ధుతన్తు మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥

అనేన మయా కృతేన ... హోమ కర్మణా, భగవాన్ సర్వాఽఽత్మక శ్రీ యజ్ఞేశ్వర స్సుప్రీణాతు। ఏతత్ ఫలం శ్రీ పరమేశ్వరార్పణమస్తు॥

○ యత్కర్మ కుర్వతాం పుంసాం కర్మలోపో భవే ద్యది।

తత్కర్మ సఫలం కుర్యు స్తిస్ర॰ కోట్యో మహర్షయః॥

○ అపరాధ సహస్రాణి క్రియన్తే ఽహర్నిశం మయా।

దాసోఽయ మితి మాం మత్వా క్షమస్వ పరమేశ్వర॥

○ యత్కరోమి యదశ్నామి యజ్జుహోమి దదామి యత్।

యత్తపస్యామి వార్ష్ణేయ తత్కరోమి త్వదర్పణమ్॥

○ ప్రమాదా త్కుర్వతాం కర్మ ప్రచ్యవేతాధ్వరే యది।

స్మరణాదేవ తద్విష్ణో స్సంపూర్ణం స్యాదితి స్మృతిః॥

○ గచ్ఛ గచ్ఛ సురశ్రేష్ఠ స్వస్థానం పరమేశ్వర।

యత్ర బ్రహ్మాదయో దేవా స్తత్ర గచ్ఛ హుతాశన॥

యజ్ఞేశ్వరాయ నమః, యథాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి। శోభనార్థం క్షేమాయ పునరాగమనాయ చ॥

> భస్మ ధారణమ్

⇨ మా న స్తోకే తనయే మా న ఆయుషి మా నో గోషు మా నో అశ్వేషు రీరిషః। వీరాన్మా నో రుద్ర భామితో వధీర్ హవిష్మన్తో నమసా విధేమ తే॥ ఇత్యుత్తరతో భస్మ గృహీత్వా॥

⇨ త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః॰ కశ్యపస్య త్ర్యాయుషమ్। యద్దేవానా న్త్ర్యాయుష న్తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషమ్। ఇతి లలాటాది స్థానేషు ధరతి।

సమాప్త శ్చాపస్తమ్బీయోఽగ్నిముఖ ప్రయోగః।